

Araştırma makalesi

Research article

Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma Yapma ve
Sonuçlarının Kullanımında
Karşılaştığı EngellerMerve ÇAĞLAR¹, Beyza SARAY², Didem ŞENGÜL³

ÖZ

Amaç: Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapma ve sonuçlarının kullanımında karşılaştığı engellerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı tiptedir. Çalışmanın evrenini Mart-Mayıs 2019 tarihleri arasında bir üniversitenin hemşirelik bölümündeki 348 öğrenci, örneklemini ise 241 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma verileri tanıtıcı formu ve Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin yaş ortalaması 20,97±1,51 olup, %78,0'i kızdır. Herhangi bir bilimsel araştırmaya katılmayan öğrencilerin oranı %90,9'dır. Yalnızca %21,6'sının bilimsel bir yayın okuduğu ve %29,9'unun hemşirelikte süreli yayınları takip ettiği saptanmıştır. Öğrencilerde Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum alt boyut puanı 18,71 ± 4,98, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyut puanı 23,50 ± 5,81 bulunmuştur. Öğrencilerden veri kaynaklarına ulaşma hakkında bilgi sahibi olmayanlarda araştırmaya ilişkin olumsuz tutumun (p<0,05); hemşirelikte süreli yayın takip edenlerde ise araştırmalara yönelik olumlu tutumun anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (p<0,05).

Sonuç: Bu çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin araştırmaya ilişkin yeterli bilgi sahibi olmadığı ve veri kaynaklarına ulaşmayı bilmeyen, hemşirelik bölümünü isteği dışında tercih eden öğrencilerde araştırmaya yönelik olumsuz tutum bulunduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Araştırma, farkındalık, hemşirelik, öğrenci

ABSTRACT

Barriers Encountered by Nursing Students in Research and Use of Results

Aim: This study was conducted to determine the obstacles experienced by nursing students in research and use of results.

Material and Methods: This study was descriptive type. The universe of the study consisted of 348 nursing students studying in the nursing department of a university between March and May 2019, and the sample consisted of 241 nursing students. The data were collected with an introductory information questionnaire and the Attitude Scale Towards Scientific Research.

Results: The mean age of students was 20.97 ± 1.51 and 78.0% were women. The percentage of students who didn't take part in research was 90.9%. Only 21.6% of the students read a scientific publication, and 29.9% followed periodicals in nursing. The "Negative Attitude towards Research" subscale score was found to be 18.71 ± 4.98, and the "Positive Attitude towards Research" subscale scores were found to be 23.50 ± 5.81. It was determined that negative attitude towards research was significantly higher in students who didn't know to access data sources (p <0.05), and positive attitude towards research was significantly higher in students who followed periodicals in nursing (p <0.05).

Conclusion: According to the study results, it was found that the nursing students did not have sufficient information about the research and the students who did not know how to access the data sources and preferred the nursing department without willingness had negative attitudes towards the research.

Keywords: Awareness, nursing, research, student

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul, Türkiye, E-mail: mervecaglar90@hotmail.com, Tel: 0228 214 12 87, ORCID: 0000-0003-2626-4170

² Öğrenci, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bilecik, Türkiye, E-mail: beyza818199@gmail.com, Tel: 0534 035 0432, ORCID: 0000-0001-7374-8114

³ Öğrenci, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bilecik, Türkiye, E-mail: dido_sengul@hotmail.com, Tel: 0507 626 1546, ORCID: 0000-0002-4560-8306

Geliş Tarihi: 9 Temmuz 2019, Kabul Tarihi: 24 Aralık 2019

Atf/Citation: Çağlar M, Saray B, Şengül D. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma Yapma ve Sonuçlarının Kullanımında Karşılaştığı Engeller. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2020; 7(1): 41-47. DOI: 10.31125/hunhemsire.715057

GİRİŞ

Sağlık hizmetlerinde yaşanan hızlı değişimler, teknolojinin getirdiği yenilikler, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarındaki artış, hemşirelikte yenilikçi yaklaşımların daha yaygın kullanılması gibi birçok gelişme hemşirelik mesleğinin çağdaşlaşmasına katkı sağlamıştır. Çağdaş hemşirelik mesleğinin temelini ise bilimsel araştırmalarla elde edilen bilimsel bilgi birikimi oluşturmaktadır¹⁻⁴. Uluslararası Hemşireler Konseyi (ICN- International Council of Nurses) (2007), profesyonel hemşirelik bakımının araştırmaya dayalı uygulamalara dayanması gerektiğine, sürekli araştırmaya ihtiyaç duyulduğuna, hemşirelere ve öğrencilere çalışmaları eleştirel bir bakış açısıyla nasıl değerlendireceklerini öğretmek gerektiğine inanmaktadır⁵. Hemşirelik mesleğinin gelişimi, sağlık bakım kalitesinin, mesleki otonominin, hemşireliğin çağa uygun hale getirilebilmesinin, bilimsel bilgi birikiminin ve araştırmaya dayalı bakım uygulamalarının gelişimini ve eleştirel düşünceyi gerekli kılmaktadır. Bu nedenle lisans düzeyinden itibaren araştırmacı tutum ve davranışlarına sahip hemşirelerin yetiştirilmesi gereklidir^{6,7}. Türkiye’de hemşirelikte araştırma konusuna ilişkin öğretim lisans ve lisansüstü eğitim süresince verilmektedir. Lisans eğitimi düzeyinde literatür tarama, problem belirleme, hemşirelikte araştırma ve biyoistatistik yöntemlerine giriş gibi araştırmanın başlangıç konuları ele alınmakta olup, bir araştırmanın yürütülmesi ve yayına dönüştürülmesi ise genellikle lisansüstü eğitim düzeyinde mümkün olmaktadır. Hemşirelik araştırmalarının paylaşıldığı kongre ve sempozyumlara çoğunlukla akademisyen ve çalışan hemşireler katılım sağlamaktadır. Karadaş ve Özdemir’in³ hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin %73,3’ünün herhangi bir bilimsel faaliyete katılmadığı, hiçbir öğrencinin İngilizce yayın takip etmediği ve yalnızca %23’ünün Türkçe yayın takip ettiği belirlenmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin, kaynağa ulaşamama ve dil engeli nedenleri ile makale takip etmediklerini saptanmıştır. Gerçek ve ark.’nın⁸ çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapmaya yönelik yeterli bilgi sahibi olmadığı ve araştırma dersleri ve kurslarıyla desteklenmeleri gerektiği belirtilmiştir. Ross ve Burrel’in⁹ yaptığı derlemede ise hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapmaya yönelik tutumlarının genellikle olumlu olduğu ve hemşirelikte araştırma yapmanın profesyonelliğin bir parçası olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

Son yıllarda hemşirelik lisans eğitiminde araştırma derslerinin yaygınlaştırılması, öğrenci kongrelerinin artması gibi etkilere öğrencilerin araştırma yapmaya ve sonuçlarını kullanmaya yönelik farkındalıkları artış göstermiştir^{6,10}. Ancak, yine de öğrencilerin çoğunluğunun araştırma konusunda kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ve araştırma yapmaya olumsuz baktıkları belirlenmiştir^{11,12}. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin bilimsel araştırmaya yönelik tutumlarını incelemek, öğrencilerin araştırma yapma ve sonuçlarını kullanmaya yönelik karşılaştıkları engellerin belirlenmesi, öğrencilerin kaygı düzeylerinin azaltılması ve araştırma yapmaya yönlendirilmesi için önemlidir¹³. Araştırma yapma ve sonuçlarının kullanımında karşılaşılan

engellerin ortadan kaldırılması; lisans düzeyi itibarı ile sağlık bakım kalitesinin artırılmasına, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının yaygınlaştırılmasına ve hemşirelik mesleğinin gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin araştırma yapma ve sonuçlarının kullanımında karşılaştığı engellerin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı tiptedir. Araştırma evrenini 2018-2019 Bahar yarıyılında Mart-Mayıs ayları arasında Marmara Bölgesindeki bir üniversite bünyesinde yer alan Sağlık Yüksekokulu’nun Hemşirelik Bölümü’nde eğitim gören 348 öğrenci (109 birinci sınıf öğrencisi, 96 ikinci sınıf öğrencisi, 85 üçüncü sınıf öğrencisi, 58 dördüncü sınıf öğrencisi) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise, güç analizi 3.1.7. versiyonu kullanılarak %95 güven aralığında, %5 hata payı, 0.5 etki büyüklüğü ve %80 güç ile 270 öğrenci olarak belirlenmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan ve Türkçe bilen 241 öğrenci dahil edilmiştir. Çalışmanın elde edildiği eğitim kurumunda hemşirelik öğrencilerinin ikinci sınıf ders müfredatlarında biyoistatistik ve araştırma yöntemleri dersi bulunmaktadır. Dolayısıyla iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencileri araştırma konusunda eğitim almışken, birinci sınıf öğrencilerinin ise hemşirelikte araştırmaya yönelik bilgisi bulunmamaktadır.

Çalışma verileri literatür doğrultusunda^{11,14,15} araştırmacılar tarafından hazırlanan tanımlayıcı (demografik ve eğitime ilişkin 14 soru ve bilimsel araştırma yapma ve katılmaya ilişkin 6 soru) verileri içeren 20 soruluk anket formu ve Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği (BAYTÖ) ile toplanmıştır. Veriler tüm sınıflardan farklı günlerde, öğrencilerin yoğun olarak bulunduğu derslerin bitiş saatine yakın sürelerde toplanmıştır. Çalışma uygulanmadan önce öğrencilere araştırma hakkında bilgi verilip, bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu onaylamaları istenmiştir. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilere anketler dağıtılıp, doldurmaları için 15 dakika süre verilmiştir.

Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği (BAYTÖ):

Bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği Korkmaz ve ark.’ları¹⁵ tarafından lisans eğitimi gören öğretmen adaylarının bilimsel araştırmalara yönelik tutumlarını belirlemek üzere geliştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda 30 maddeden oluşan, beş’li likert tipinde, dört faktörlü bir ölçek elde edilmiştir. Faktörlerde yer alan maddelerin her biri; hiç katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilmiştir. Öğrencilerin, beşli likert tipi ölçeğe verdikleri cevaplara karşılık olarak elde edilen puanların yükselmesi birinci (Araştırmacılara Yardımcı Olmaya isteksizlik) ve ikinci (Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum) faktörler için olumsuz tutumun arttığını, üçüncü (Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum) ve dördüncü (Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum) faktörlerde ise olumlu tutumun arttığını göstermektedir. İlk iki faktör ile son iki faktör ters orantılıdır. Birinci ve ikinci faktörde yer alan maddelerin tamamı olumsuz ifadelerdir. Üçüncü ve dördüncü faktörlerde yer alan ifadeler ise olumludur.

Dolayısıyla ilk iki faktörden elde edilen yüksek puanlar olumsuzluğu, üçüncü ve dördüncü faktörlerdeki yüksek puanlar ise olumluluğu ifade etmektedir. Bu ters orantıdan dolayı ölçeğin bütünü için bir toplam puanın hesap edilmesi anlamlı olmayıp, faktörler üzerinde ayrı ayrı işlem yapılmasını gerekli kılmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık kat sayıları Araştırmacılara Yardımcı Olmaya isteksizlik alt boyutu 0,85, Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum alt boyutu 0,81, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutu 0,80, Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutu ise 0,76 bulunmuştur. Bu çalışmada ise Cronbach alfa iç tutarlık kat sayıları Araştırmacılara Yardımcı Olmaya isteksizlik alt boyutu 0,57, Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum alt boyutu 0,62, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutu 0,66, Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutu ise 0,65 bulunmuştur.

Çalışma verileri araştırmacılar tarafından yüz yüze görüşme tekniği ile toplanmış olup SPSS (Windows 15.0) paket programında değerlendirilmiştir. Verilerin istatistik analizinde tanımlayıcı istatistiksel metodlar (ortalama, standart sapma, mod, medyan, frekans, minimum, maksimum) ve tanımlayıcı testler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

Çalışmanın yürütülebilmesi için ilgili üniversitenin Etik Kurulu'ndan etik izin alınmıştır (Karar no: 54674167-050.03.04; Tarih: 07.05.2019). Katılımcılardan sözel onam alınıp, Bilgilendirilmiş Onam Formu imzalatılarak veri toplanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalamasının 20,97±1,51 olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin çoğunluğunun kız öğrencilerden oluştuğu (%78); %34,0'ünün birinci sınıfta olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %73,9'unun annesinin %56,4'unun ise babasının ilköğretim ve ortaokul mezunu olduğu bulunurken, %84,6'sının babasının (n=204), %20,3'ünün de annesinin bir işte çalıştığı belirlenmiştir (n=49) (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri (n=241)

Değişkenler	n	%
Yaş (X±SD) (20.97±1.51)	18-22	208 86.3
	23-27	33 13.7
Cinsiyet	Kız	188 78.0
	Erkek	53 22.0
Sınıf	1.sınıf	82 34.0
	2.sınıf	65 27.0
	3.sınıf	57 23.7
	4.sınıf	37 15.3
Mezun olunan lise	Anadolu-Fen Lisesi	145 60.2
	Sağlık Meslek Lisesi	63 26.1
	Meslek Lisesi	6 2.5
	Diğer (Kolej, Özel Lise Vb.)	27 11.2

Tablo 1. Öğrencilerin tanımlayıcı özellikleri (n=241) (devamı)

Annenin öğretim düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	15	6.2
	Okul Bitirmemiş Okuryazar	20	8.3
	İlk ve Ortaokul Mezunu	178	73.9
	Lise Mezunu	22	9.1
	Yüksekokul/Üniversite/Lisansüstü Mezunu	6	2.5
Babanın öğretim düzeyi	Okuma Yazma Bilmiyor	3	1.2
	Okul Bitirmemiş Okuryazar	14	5.8
	İlk ve Ortaokul Mezunu	136	56.4
	Lise Mezunu	53	22.0
	Yüksekokul/Üniversite/Lisansüstü Mezunu	35	14.5
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	49	20.3
	Çalışmıyor	192	79.7
Baba çalışma durumu	Çalışıyor	204	84.6
	Çalışmıyor	37	15.4

Öğrencilerin %70,5'inin hemşirelik bölümünü kendi istekleri ile seçtiği, %64,7'sinin ise hemşirelik mesleğinin kendi ilgi alanları ile uygun olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun (%52,3) mezun olduktan sonra bir devlet hastanesinde hemşire olarak çalışmak istedikleri bulunmuştur. İleride mesleğini değiştirmeyi düşünenlerin oranı %33,2 olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin %45,2'sinin bir yabancı dil bildiği ve dil bilenlerin %83,5'inin İngilizce bildikleri bulunmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin mesleğe ilişkin düşünceleri ve dil bilgileri (n=241)

Değişkenler	n	%
Hemşirelik Bölümünü Kendi İsteği ile Tercih Etme	Evet	170 70.5
	Hayır	31 12.9
	Kararsızım	40 16.6
Hemşirelik Bölümünün Kendi İlgi Alanı ile Uygunluğu	Uygun	156 64.7
	Uygun Değil	26 10.8
	Kararsızım	59 24.5
Mezuniyet Sonrası Çalışmak İstenilen Kurum	Devlet Hastanesi	126 52.3
	Özel Hastane	1 0.4
	Üniversite Hastanesi	47 19.5
	Akademisyen Olarak	61 25.3
	Diğer (Farklı Meslekler)	6 2.5
İleride Mesleğini Değiştirmeyi Düşünme	Evet	80 33.2
	Hayır	161 66.8

Tablo 2. Öğrencilerin mesleğe ilişkin düşünceleri ve dil bilgileri (n=241) (devamı)

Yabancı dil bilme	Evet	109	45.2
	Hayır	132	54.8
Yabancı dil türü (n=109)	İngilizce	91	83.5
	Almanca	11	10.1
	Arapça	6	5.5
	Flemenkçe	1	0.9
Yabancı dil seviyesi (n=109)	Zayıf	27	24.8
	Orta	71	65.1
	İyi	11	10.1

Öğrencilerin %90,9'unun herhangi bir bilimsel araştırmaya katılmadığı ancak, %68,9'unun bir araştırmada yer almaya istekli olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yalnızca %21,6'sının bilimsel bir yayın okuduğu, %29,9'unun hemşirelikte süreli yayınları takip ettiği saptanmıştır. Öğrencilerin %42,7'sinin araştırmaya ilişkin veri kaynaklarına ulaşmaya ilişkin yeterli bilgi sahibi olmadığı ifade etmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin araştırmaya ilişkin tutumları (n=241)

Değişkenler		n	%
Bilimsel araştırmaya katılma durumu	Evet	22	9.1
	Hayır	219	90.9
Bilimsel etkinliğe katılma durumu	Bildiri ile Katılma	28	11.6
	Organizasyon Görevlisi Olarak Katılma	21	8.7
	Katılmadı	192	79.7
Bilimsel araştırma yapmaya istekli olma	Evet	166	68.9
	Hayır	75	31.1
Araştırma konusunda eğitim alma isteği	Evet	161	66.8
	Hayır	80	33.2
Bilimsel yayın okuma durumu	Evet	52	21.6
	Hayır	189	78.4
Hemşirelikte süreli yayınları izleme	Evet	72	29.9
	Hayır	169	70.1
Bilgi kaynaklarına erişim hakkında bilgi sahibi olma	Evet	138	47.3
	Hayır	103	42.7

Öğrencilerin bilimsel araştırmaya yönelik tutum ölçeği puanları incelendiğinde; Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyut ortalama puanı 20,43±5,96, Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum alt boyut puanı 18,71±4,98, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyut puanı 23,50±5,81 ve Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum alt boyut puanı ise 24,34±4,63 bulunmuştur (Tablo 4).

Öğrencilerin sınıflarına göre ölçek alt boyut puanları incelendiğinde ise Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik ve Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($\chi^2=15,092$, $p<0,05$). Öğrencilerin yapılan ileri istatistiksel analiz (Post Hoc Test-Tukey HSD) sonucuna göre dördüncü sınıftaki öğrencilerin Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyut puanının diğer sınıflara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Birinci sınıfların ise Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyut puanının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu belirlendi ($p<0,05$). Öğrencilerin veri kaynaklarına ulaşmaya ilişkin bilgilerine göre ölçek alt boyut puanları karşılaştırıldığında Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik, Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum ve Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$). Hemşirelikte süreli yayın takip etme durumuna göre Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik (Zmwu: -2,268, $p=0,02$) ve Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum (Zmwu: -3,225, $p=0,01$) alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Tablo 4).

TARTIŞMA

Hemşirelerin lisans düzeyinden itibaren araştırma yetkinliğinin güçlendirilmesi, hemşirelik mesleğinin gelişimini teşvik etmek ve hemşirelik uygulamalarının kalitesini artırmak için önemli bir yaklaşım olarak kabul edilmiştir^{16,17}. Bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin araştırmalara yönelik olumsuz tutum puanı ortalamanın altında bulunurken, olumlu tutum puanının ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır. Çalışmada hemşirelik öğrencileri araştırma yapmak konusunda istekli olmalarına rağmen, veri kaynaklarına ulaşamama, araştırma yapma konusunda yeterli bilgi sahibi olmama gibi nedenlerle araştırma yapma ve araştırma sonuçlarını kullanma konusunda yeterli olmadıkları belirlenmiştir (Tablo 4). Dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin hemşirelikte araştırma yapma konusunda daha fazla desteklenmesi ve veri kaynaklarına ulaşma konusunda daha fazla bilgilendirilmeleri gereklidir. Öğrencilerin yabancı dil bilme durumları ile BAYTÖ alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 4). Buna göre öğrencilerin uluslararası literatür takip etmeleri ya da araştırma yapmaları için yabancı dil bilmelerinin dışında başka motivasyonlara da ihtiyaçları olduğu görülmektedir. Karadaş ve Özdemir'in çalışmasında³ hemşirelik öğrencilerinin hiçbirinin İngilizce literatür takip etmediği belirlenmiştir. Veri kaynaklarına ulaşmaya ilişkin bilgi sahibi olanlarda Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik ve Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum puanları veri kaynaklarına ulaşmaya ilişkin bilgi sahibi olmayanlara göre daha düşük bulunmuş; araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum puanı ise daha yüksek bulunmuştur.

Buna göre araştırmaya ilişkin veri kaynaklarına ulaşma konusunda bilgi sahibi olan öğrencilerde araştırmaya yönelik olumsuz tutumlar azalırken, olumlu tutumların arttığı görülmektedir. Oh ve Yang'ın⁴ çalışmasında Kanıta Dayalı Hemşirelik Uygulamaları dersi içerisinde verilen bilgiye ulaşma ve ampirik sonuçların değerlendirilmesi dersi

almanın öğrencilerde araştırmaya yönelik olumlu tutumu arttırdığı belirlenmiştir. Halabi ve Hamdan-Mansour'un 18 çalışmada öğrencilere araştırma bulgularına ulaşma ve kullanmaya ilişkin bilgi vermenin ve araştırma yeteneklerini

güçlendirmenin, öğrencilerin araştırmaya ilişkin olumlu duygularını ve mezun olduktan sonra araştırma faaliyetlerine katılımlarını artırdığı belirlenmiştir.

Tablo 4. Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği Alt Boyut puanları ile öğrencilerin eğitim ve tanımlayıcı özelliklerinin karşılaştırılması (n=241)

Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği								
	Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik		Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum		Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum		Araştırmacılara Yönelik Olumlu Tutum	
	X ±SD		X ±SD		X ±SD		X ±SD	
	20.43 ±5.96		18.71 ±4.98		23.50 ±5.81		24.34 ±4.63	
Değişkenler	X±SD	*Z _{MWU} **p	X ±SD	Z _{MWU} p	X ±SD	Z _{MWU} p	X ±SD	Z _{MWU} p
Cinsiyet		-0.555 0.057		-0.075 0.94		-1.232 0.21		-0.120 0.90
Kız	20.36 ±5.78		18.69 ±4.84		23.31 ±5.38		24.38 ±4.57	
Erkek	20.69 ±6.62		18.77 ±5.49		24.18 ±7.16		24.16 ±4.89	
Yabancı Dil Bilme		-1.114 0.26		-0.200 0.84		-1.634 0.10		-1.092 0.27
Evet	20.89 ±6.42		18.62 ±4.80		24.11 ±5.50		24.77 ±5.33	
Hayır	20.06 ±5.56		18.78 ±5.14		23.00 ±6.03		23.98 ±4.86	
Veri Kaynaklarına İlişkin Bilgi		-6.327 0.00		-10.028 0.00		-2.297 0.02		-1.315 0.18
Evet	18.31 ±5.95		16.02 ±3.91		24.18 ±5.90		24.69 ±4.47	
Hayır	23.29 ±4.67		23.31 ±3.88		22.60 ±5.60		23.86 ±4.83	
	X ±SD	***χ ² **p	X ±SD	χ ² p	X ±SD	χ ² p	X ±SD	χ ² p
Sınıf		15.092 0.00		6.359 0.09		19.467 0.00		2.161 0.54
1.Sınıf	19.46 ±6.41		17.78 ±4.86		24.75 ±5.85	0.02 (post-hoc tukey test)	24.75 ±4.92	
2.Sınıf	21.10 ±5.28		19.40 ±5.27		21.33 ±5.56		23.98 ±5.21	
3.Sınıf	19.10 ±5.51		18.29 ±4.72		24.57 ±5.45		24.33 ±4.02	
4.Sınıf	23.48 ±5.72	0.02 (post-hoc tukey test)	20.21 ±4.77		22.89 ±5.74		24.05 ±3.89	
Hemşirelikte süreli yayın takibi		-2.268 0.02		-0.296 0.76		-3.225 0.01		-0.237 0.81
Evet	19.01 ±6.49		18.65 ±5.34		25.43 ±5.88		23.98 ±5.57	
Hayır	21.04 ±5.64		18.73 ±4.84		22.68 ±5.61		24.49 ±4.18	
Hemşirelik Bölümünü İsteği ile Tercih Etme		5.425 0.06		12.026 0.00		0.862 0.65		2.562 0.27
Evet	19.88 ±6.03		18.01 ±4.92		23.40 ±5.91		24.50 ±4.89	
Hayır	22.22 ±6.05		20.77 ±5.32		24.16 ±5.92		23.77 ±3.93	
Kararsızım	21.42 ±5.32		20.07 ±4.30		23.45 ±5.42		24.07 ±4.02	
*Z _{MWU} : Mann Whitney U ***χ ² : Kruskal Wallis **p: <0.05								

Birinci sınıf öğrencilerinde Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum alt boyut puanının diğer sınıflardaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlendi. Dördüncü sınıftaki öğrencilerin ise Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyut puanının daha yüksek olduğu belirlendi. Dördüncü sınıf öğrencilerine göre çalışmaya daha yüksek oranda dahil olmaları ve klinikte daha fazla süre geçirmeleri nedeniyle araştırma odaklı kanıta dayalı hemşirelik bakımı yerine iş odaklı çalışmaya maruz kalmaları gibi nedenlerle araştırmalara karşı olumsuz tutum geliştirdikleri söylenebilir. Akın'ın¹⁹ hemşirelik öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmanın sonucuna göre; son sınıf öğrencilerinin, hemşirelik uygulamaları açısından araştırma yapmanın ve araştırma sonuçlarını uygulamada kullanmanın önemli olduğunu düşündüğü, % 22,2' sinin ise araştırma yapmaya istekli olduğu belirlenmiştir. Ateşyan'ın çalışmasında¹⁴ hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencilerinin araştırmaya dayalı hemşirelik bakımı gerçekleştirme tutumlarının alt sınıflardaki öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada hemşirelik bölümünü kendi isteği ile tercih edenlerde Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyut puanının daha düşük olduğu belirlendi. Buna göre hemşirelik bölümünü kendi isteği ile tercih eden öğrencilerin araştırma yapmaya yönelik daha az olumsuz tutuma sahip olduğu görülmüştür (Tablo 4). Bölümü kendi isteği ile tercih eden öğrencilerin mesleklerini sevdikleri, mesleğe ilişkin araştırma yapmaya, mesleki gelişimin sağlanmasına, araştırma sonuçlarını uygulamada kullanmaya daha fazla ilgi duydukları görülmektedir²⁰. Özdelikara ve ark'larının²¹ çalışmasında hemşirelik mesleğini isteyerek seçen öğrencilerin; mesleği severek yaptıklarını, mesleki ilişkilerinin ve iş doyumunun yüksek olduğunu ayrıca kendine özgü yeteneklerini ve potansiyellerini ortaya çıkararak profesyonel bir tutum sergilediklerini vurgulamıştır. İleride mesleğinin değiştirmeyi düşünen öğrencilerde, mesleği kendi istekleri ile seçenlerin aksine Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik alt boyut puanının daha yüksek olduğu, bu nedenle araştırmaya ilişkin olumsuz tutumun daha fazla olduğu belirlendi. Öğrencilerin hemşirelik mesleğini severek yapmadıkları, hemşirelik mesleğini geliştirmeye ilişkin araştırma yapmaya ve bakımın kalitesini artırmaya yönelik araştırma sonuçlarını kullanmaya daha az ilgi duydukları görülmektedir. İleride mesleğini değiştirmeyi düşünen öğrencilerde istatistiksel olarak anlamlı olmasa da diğer bir araştırmalara olumsuz tutumu yansıtan Araştırmalara Yönelik Olumsuz Tutum alt boyut puanının da yüksek olduğu belirlenmiştir.

Hemşirelikte süreli bir yayın takip eden öğrencilerde Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik ve Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum puanlarının istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklı olduğu belirlenmiştir. Hemşirelikte süreli bir yayın takip eden öğrencilerde Araştırmacılara Yardımcı Olmaya İsteksizlik puanının daha düşük olduğu, Araştırmalara Yönelik Olumlu Tutum puanının ise daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ünsal ve ark.'larının¹¹ çalışmasında bir hemşirelik dergisine abone olan öğrencilerin araştırmaya yönelik farkındalık ve tutum ölçeği

puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Björkström ve ark.'nın²² çalışmasında hemşirelikle ilgili mesleki dergi okuyan öğrencilerin araştırma, geliştirme konusunda okumayanlara göre daha fazla farkındalığa ve olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Mesleki bilimsel dergi okumak öğrencilerin araştırmaya yönelik farkındalığını arttırdığı görülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın tek bir üniversitede yapılması araştırmanın bir sınırlılığıdır. Çalışma tek bir üniversitede yapıldığı için tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez. Çalışmanın bir diğer sınırlılığı ise birinci sınıf öğrencilerinin hemşirelikte araştırma konusunda eğitim almadığı için bilgi sahibi olmamasıdır. Ayrıca Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği geçerlik güvenirlik çalışması lisans eğitimi gören öğretmen adayları ile gerçekleştirilmiş olup hemşirelik öğrencilerinde geçerlik güvenirliği test edilmemiştir. Çalışmamızda ölçek alt boyut Cronbach alfa puanlarının düşük çıkması bu nedene bağlı olarak açıklanabilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin araştırma yapmak konusunda istekli oldukları, ancak yeterli bilgiye sahip olmadıkları için araştırma yapmak ve sonuçları değerlendirmek konusunda eksik kaldıkları görülmektedir. Buna göre lisans eğitimi süresince öğrencilere bilgiye ulaşma, araştırma yöntemleri, araştırma sonuçlarının aktarılması konularında daha fazla eğitim vermek önerilir. Hemşirelikte araştırmaya yönelik eğitimlerin öğrenci katılımı ve sorumluluğunu arttıracak şekilde güçlendirilmesi gereklidir. Ayrıca literatürde de belirtildiği gibi öğrencilerin çoğunlukla veri kaynaklarına ulaşamadıkları görülmektedir. Bu nedenle üniversite aracılığıyla ulaşabilecekleri veri tabanları hakkında ve veri tabanlarından nasıl bir yayına ulaşacakları konusunda bilgilendirme yapılması önerilebilir. Öğrencileri araştırmalara dahil etmek, kongrelere katılımlarını sağlamak ve bilimsel yayın takip etmeye teşvik etmek mesleki gelişimlerine katkı sağlayacaktır.

Etik Kurul Onayı: İlgili üniversitenin Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Karar no: 54674167-050.03.04).

Çıkar Çatışması: Bildirilmemiştir.

Finansal Destek: Yoktur.

Katılımcı Onamı: Öğrencilerden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yazar katkıları:

Araştırma dizaynı: MÇ

Veri Toplama: BS, DŞ

Makale Yazımı: MÇ

Teşekkür

Çalışmaya katılan bütün öğrencilere teşekkür ederiz.

Ethics Committee Approval: Approval was obtained from related University Ethics Committee (Decision number: 54674167-050.03.04).

Conflict of Interest: Not reported.

Funding: None.

Exhibitor Consent: Informed consent was obtained from students.

Author contributions:

Study design: MÇ

Data collection: BS, DŞ

Drafting manuscript: MÇ

Acknowledgement: We would like to thank all the students.

KAYNAKLAR

1. Gerçek E, Okursoy A, Alp Dal N. Awareness and attitudes of Turkish nursing students towards research and development in nursing. *Nurse Education Today*. 2016;46:50-6.
2. Cui C, Li Y, Geng D, Zhang H, Jin C. The effectiveness of evidence-based nursing on development of nursing students' critical thinking: A meta-analysis. *Nurse Education Today*. 2018;65:46-53.
3. Karadaş C, Özdemir L. Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya Yönelik Farkındalık ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2015;1:30-9.
4. Oh EG, Yang YL. Evidence-based nursing education for undergraduate students: A preliminary experimental study. *Nurse Education in Practice*. 2019;38:45-51.
5. International Council of Nurses. Position statements nursing research. [İnternet] 2007 [Ulaşım Tarihi: 17.11.2019] Erişim adresi: http://www.icn.ch/images/stories/documents/publication/s/position_statements/B05_Nsg_Research.pdf.
6. Çelik S, Önder G, Durmaz K, Yurdusever Y, Uysal N. Hemşirelik Öğrencilerinin Bilimsel Araştırma Yapmaya Yönelik Kaygı ve Tutumlarının Belirlenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2014;1(2):23-31.
7. Watwood CL, Carson B. Library Research Skills and the Nursing Curriculum: Engaging Students in the Post-Brandon-Hill Era. *Journal Of Hospital Librarianship*. 2008;8(3):295-304.
8. Gerçek E, Okursoy A, Alp Dal N. Awareness and attitudes of Turkish nursing students towards research and development in nursing. *Nurse Education Today*. 2016;46:50-6.
9. Ross JG, Burrell SA. Nursing students' attitudes toward research: An integrative review. *Nurse Education Today*. 2019;82:79-87.
10. Durmuş İskender M, Karadağ A. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Düzeylerinin

**Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırma Konusunda Engelleri
Nursing Students' Barriers to Research**

- Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*. 2015;8(1):3-11.
11. Ünsal A, Karakurt P, Tanrıverdi D. Farklı Okullarda Eğitim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Araştırmaya, Gelişmelere Farkındalığı ve Tutumunun Belirlenmesi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2014;3(2):87-93.
 12. Sin MK, Bliquez R. Teaching evidence based practice to undergraduate nursing students. *Journal of Professional Nursing*. 2017;33:447-51.
 13. Jong G, Meijer E, Schout G, Abma T. Involving Undergraduate Nursing Students in Participatory Health Research: Implications from the Netherlands. *Journal of Professional Nursing*. 2018;34:507-13.
 14. Ateşyan Y. Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıt Temelli Uygulama Yetkinlikleri [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep: T. C. Gaziantep Üniversitesi. 2017.
 15. Korkmaz Ö, Şahin A, Yeşil R. Bilimsel Araştırmaya Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması. *İlköğretim Online*. 2011;10(3):961-73.
 16. Qui C, Feng X, Reinhardt JD, Li J. Development and psychometric testing of the Research Competency Scale for Nursing Students: An instrument design study. *Nurse Education Today*. 2019;79:198-203.
 17. Laske RA, Kurz J. Examining evidence-based practice beliefs in undergraduate nursing students: A pilot study. *Teaching and Learning in Nursing*. 2019;14:246-50.
 18. Halabi JO, Hamdan-Mansour A. Attitudes of Jordanian nursing students towards nursing research. *Journal of Research in Nursing*. 2010;17(4):363-73.
 19. Akin B. Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Araştırma Konusunda Düşünce ve Algılamaları. II. Ulusal Hemşirelikte Araştırma Sempozyumu Kitabı. Hemar-G, Ankara. 2004:113-9.
 20. Başkale H, Serçekuş P. Nursing as career choice: perceptions of Turkish nursing students. *Contemporary Nurse*. 2015;51(1):5-15.
 21. Özdelikara A, Bingöl G, Görgen Ö. Hemşirelik Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ve Bunu Etkileyen Faktörler. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.* 2016;20(3):219-26.
 22. Björkström ME, Johansson IS, Hamrin, EKF, Athlin EE. Swedish nursing students' attitudes to and awareness of research and development within nursing. *Journal of Advanced Nursing*. 2003;41(4):393-402.